

HØRINGSSVAR

Veivalg for fremtidig kirkeordning

Høring februar – mai 2015

Det vises til Kirkerådets høringsnotat *Veivalg for fremtidig kirkeordning*. I høringsnotatet presenteres en rekke temaer og veivalg for den fremtidige kirkeordningen med i alt 27 spørsmål.

Se bakgrunnsmateriale på denne nettadressen: www.kirken.no/kirkeordning

Høringsinstansen gjøres oppmerksom på at spørsmålene står i et visst forhold til hverandre, noe som er påpekt i teksten.

Det er også anledning til å gi svar kun på et utvalg av spørsmålene.

Hørings svar bes sendt elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no.

(Skriv gjerne inn svarene i denne Word-fila og send den som vedlegg til epost).

Opplysninger om høringsinstansen:

Navn på menighet/kirkelig fellesråd/organisasjon: Røros, Brekken, Glåmos og Hitterdal menighetsråd

Medlemmer fra våre fire menighetsråd, som til sammen utgjør Røros kirkelige fellesrådsområde, var samlet til felles møte torsdag 16. april. På bakgrunn av samtalen på dette møtet avgir vi med dette felles høringsuttalelse.

På møtet var alle fire råd representert: Røros med 6 medlemmer, Brekken med 3 medlemmer, Glåmos med 5 medlemmer og Hitterdal med 2 medlemmer. I tillegg var begge sokneprestene tilstede. Til sammen var vi altså atten møtedeltakere.

Adresse: Røros kirkekontor, Kjerkgata 39, 7374 Røros

Kontaktperson: Sokneprest Harald Hauge, harald@roroskirke.no

Høringsspørsmålene

1 Bør det gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå? I så fall hvilke og hvorfor?

Svar: Dette er et stort og sammensatt spørsmål som det ikke er enkelt å gi noe kort og konsist svar på. Noen av våre rådsmedlemmer ønsker seg en kirkeordning med oppgavefordeling omtrent som i dag og med fortsatt samvirke og tilstrebet balanse mellom kongregasjonalistiske, synodale og episkopale trekk. Andre ønsker mer radikale endringer til fordel for en kongregasjonalistisk modell. Vi vil forsøke å gjøre rede for de ulike meningene i spørsmålene som følger.

2 Deler høringsinstansen Kirkerådets vurdering om at dagens finansieringsordning er den beste til å sikre en bred folkekirke?

Svar: Ja.

Vi mener at bestemmelsen folkekirke vanskelig kan forenes med innføring av medlemsavgift. En medlemsavgift vil gjøre det vanskeligere for Den norske kirke å være kirke for særlig utsatte grupper i samfunnet. Medlemskap i kirken skal også i framtiden være knyttet til dåp, ikke til betalingsevne. Dette prinsipp skal selvsagt ikke være til hinder for at kirkens medlemmer kan bidra til kirkens virksomhet gjennom innsamlede midler.

3 Dersom dagens finansieringsordning for Den norske kirke faller bort, hvilken ordning vil høringsinstansen gå inn for? Begrunn synspunktet.

Svar: I valget mellom medlemsavgift/kirkeskatt for kirkemedlemmer og en ordning med allmenn livssynsavgift for alle, vil vi gå inn for det siste alternativet. Dersom alle betaler livssynsavgift sparer man ikke noe på å melde seg ut av noe kirke- eller livssynssamfunn.

4 Hvordan kan kirkestrukturen forenkles for at knappe ressurser kan bli rasjonelt utnyttet?

Svar: Kirkeordning og kommunereform kan sees i sammenheng. Dersom dagens finansieringsmodell består vil det fortsatt være behov for et fellesråd på kommunenivå, og da vil dette nivået fortsatt kunne følge kommunegrensene. Med færre kommuner får vi færre og større fellesråd.

Det er delte meninger blant rådsmedlemmene om hvorvidt man bør arbeide for å rasjonalisere ytterligere på det regionale og statlige nivået. Prostenivået må gjennomtenkes på ny i møte med en ny kommunestruktur, og i den sammenheng melder også spørsmålet om man egentlig trenger prostenivået som mellomledernivå seg. Spørsmålet om bispefunksjonen skal bestå etter dagens ordning står egentlig ikke til debatt (jf. kapittel 6 i høringsnotatet, kortversjonens s. 10), men blant våre rådsmedlemmer finnes det også stemmer som mener vi kunne klare oss godt uten bispedømmerådet. Spørsmålet om vi i så fall vil trenge et nytt mellomnivå mellom det nasjonale og det lokale blir da aktualisert. Det vil bli krevende å skulle rive ned noe eksisterende for så å skulle bygge opp et nytt nivå som i praksis skal løse de samme oppgavene. Her vil veivalgene blant annet avhenge av om det er biskopene som leder prestatjenesten – eventuelt gjennom prosten som mellomleder – eller om denne ledes lokalt på sokne- eller fellesrådsnivå.

Soknerådene hos oss ønsker i utgangspunktet ikke sammenslåing av sokn som et virkemiddel for å spare penger. Vi vil arbeide for å opprettholde nærheten mellom lokalsamfunn og lokalmenighet.

5 Har høringsinstansen synspunkter på kriteriene for soknestørrelse og sokneinndeling i en fremtidig kirkeordning?

Svar: Det er vanskelig å fastsette generelle kriterier som skal gjelde overalt i Norge. Til det er variasjonene i geografi og bosettingsmønstre for store. Medlemstall vil selvsagt vil ha noe å si i den betydningen at det vil finnes en nedre smertegrense, men vi ønsker ikke å tallfeste noen konkret grense. Og dynamikken går ikke bare en vei: For store sokn er heller ikke gunstige med tanke på nærheten mellom menigheten og enkeltmedlemmer.

For oss er det viktig at alle prosesser som leder til eventuelle soknesammenslåinger må være motivert nedenfra, ikke styrt ovenfra ut fra et ønske om rasjonalisering av drift.

6 Bør ordningen med to organer for soknet (menighetsråd og fellesråd) videreføres?

Svar: Ja. Slik bør det være også etter en evt. kommunereform med kommunesammenslåing. Dagens mange små sokn har ikke størrelse til å ansette og lønne de nødvendige ansatte.

7 Hvis ordningen videreføres: På hvilket nivå bør fellesorgan for flere sokn ligge (kommunenivå eller annet nivå, f.eks. prostinivå eller bispedømmenivå)?

Svar: Fellesrådet bør ligge på kommunenivå. Dersom dagens finansieringsmodell består, vil bevilgninger fortsatt skje på dette nivået. (Dette er også en av grunnene til at vi ikke ønsker en annen finansieringsmodell enn dagens. Kirka vil bli stilt i en krevende situasjon om den fremste begrunnelsen for fellesrådsnivået, det er kommunen som nivå for forvaltning og administrasjon, blir gjort irrelevant ved at alle medlemsbidrag samles inn på statlig nivå.)

8 Hvis ordningen videreføres: Bør det gjøres endringer i oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd?

Svar: Vi opplever at dagens ansvarsfordeling i det store og hele er god, selv om kommunikasjon mellom organene helt sikkert kan bli bedre.

Ordningen med fellesrådet sikrer at en balanse kan ivaretas mellom de ulike sokn og at kirka settes i stand til å prioritere mellom ulike tiltak fra år til år, slik at midler kan settes inn mer effektivt der det til enhver tid er nødvendig.

9 Bør all virksomhet i soknet underlegges styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer?

Svar: Her er det delte meninger mellom medlemmene i våre råd. Vi førte en lengre samtale om dette punktet, der ulike argumenter ble lagt fram og veid mot hverandre.

På den ene side ser vi at det er behov – eller kan være behov mange steder – for tydeligere arbeidslinjer som sikrer at de ulike tjenesteoppgavene i kirka går i takt uten at altfor mye tid og krefter går bort til forhandlinger eller låses i uløselig uenighet. Dette kan løses ved å samle alle tjenestefunksjoner på ett nivå under én daglig leder-funksjon. De av våre medlemmer som ønsker en slik modell mener det aktuelle nivået er fellesrådet, jf. Kirkerådets alt. 1A, men at det er vanskelig å avklare generelt og for alle steder hvilken tjenestegruppe som skal utøve daglig ledelse, jf. Kirkerådets alt. 2A. (Her ble det noe diskusjon om det vil være plass også til en rolle tilsvarende dagens kirkeverge i et system hvor sokneprest er daglig leder. Dette synes ikke helt enkelt å svare på.)

På den annen side ble det holdt fram at arbeidet lokalt uansett vil være avhengig av et samvirke mellom flere ulike tjenestegrupper med relativt stor selvstendighet i tjenesteutøvelsen, og at det daglige arbeidet i menighetene derfor vil være avhengig av samtale, forhandlinger og konsensus i stab. Dagens modell hvor slike forhandlinger skjer i stabsmøter og i de ulike råd og der ulike aktører deltar og der rollen som «forhandlingsleder» kan bekles av ulike personer til ulike tider og i ulike situasjoner har også mye for seg, særlig i relativt små stabsmiljøer som hos oss. Dette er en modell

som ikke nødvendigvis er avhengig av at alle arbeidstakere har samme arbeidsgiver for å kunne fungere. I en konsensuspreget organisasjon vil ikke dårlig personkjemi kunne organiseres bort. De lokale prestene tok tydelig til orde for at de fortsatt ønsker å ha biskopen som arbeidsgiver, og at de mener at tilsyn og arbeidsgiverfunksjon må følge hverandre. De synes det er vanskelig å se for seg å skulle ha en overordnet som ikke har tilsvarende teologifaglige kompetanse som dem selv. Uttrykket «åndelige ledere trenger selv åndelige ledere» ble brukt. Flere av rådsmedlemmene ytret forståelse for dette standpunktet, selv om det også ble sagt at kompetanse er en mangfoldig størrelse, og at egnethet og faglig kompetanse eller akademisk grad ikke alltid er sammenfallende størrelser. (Diskusjonen om andre vigslede tjenestegrupper er lite aktuell hos oss, ettersom vi verken har diakon eller kateket, men i hvert fall en av prestene mener det kan være en aktuell løsning å samle alle de vigslede stillinger hos biskopen.) Begge prestene var samtidig også tydelige på at de ikke ønsker å være administrative ledere i fellesrådsstaben.

Det ble videre anført at ordningen med dagens to arbeidsgiverlinjer har vært et nyttig redskap for å skjelne mellom åndelig ledelse og administrativ/arbeidsrettslig ledelse, og at det er mye godt å si om å ikke blande dette for tett sammen. Et slikt maktfordelingsprinsipp er godt fundert i kirkas ulike sider som både en åndelig bevegelse og en organisasjon som må være profesjonell arbeidsgiver. Det har vært et gode at dette skjelningen også har vært utført på bispedømmerådsnivå.

I løpet av samtalen ble det nevnt at en annen mulig måte å samle arbeidsgiverlinjene på ville være å forankre kirkevergens rolle i bispedømmerrådet, i stedet for at fellesrådet er «tak» for de ansatte i rådslinja slik som i dag. Det er ikke alle steder at fellesrådene har den nødvendige tyngde til å fungere som en profesjonell nok arbeidsgiver i konfliktsituasjoner. Også de blant våre rådsmedlemmer som ønsker å samle alt på fellesrådsnivå anerkjente dette, og det ble derfor antydning at om bispedømmerrådet forsvinner kunne det oppstå behov for et nytt nivå mellom dagens fellesråd og bispedømmerråd. Da melder imidlertid motspørsmålet seg om hvorfor vi skal fjerne noe eksisterende for å bygge opp noe nytt som skal gjøre samme nytten. En mulig begrunnelse kan være at et slikt nytt nivå kan legges nærmere lokalnivået enn dagens bispedømmerråd for slik å sikre større nærhet til det daglige arbeidet i menighetene.

Rådsmedlemmene samlet seg ikke om noen felles konklusjon i dette spørsmålet.

10 Hvordan bør daglig ledelse for virksomheten i soknet organiseres?

Svar: Uavhengig av uenighet om arbeidsgiverspørsmålet er vi enige om at daglig ledelse også i fortsettelsen vil måtte utøves i en ramme av en viss grad av forhandling mellom ulike tjenesteoppgaver hvor de ulike tjenestenes særpreg og selvstendighet ivaretas.

Kirkerådets veivalg 9.2A oppsummerer godt det rådene hos oss står for: At det er vanskelig å gi et entydig svar på dette spørsmålet, og at løsninger vil måtte forhandles lokalt. Det er vanskelig å sette en allmenn løsning på en og samme formel som skal gjelde alle steder i hele Den norske kirke. Svaret som byr seg vil også i noen grad avhenge av størrelsen på enheten som diskuteres.

Kirka er et hus med mange rom. Betegnelsen «virksomheten i soknet» viser til en mangfoldig virkelighet som rommer kirkegårdsforvaltning, økonomistyring, kulturminnevern, gudstjenestearbeid, liturgispørsmål, musikkliv, kulturarbeid, sosiale tiltak og demokratibygging, for å nevne noe. Flere av disse arenaene har sin særegne dynamikk og lar seg ikke uten videre sammenligne med alle de andre. Den ulike graden av involvering av frivillige er også en faktor som bidrar til kompleksiteten i organisasjonen. Tjeneste og tjenesteyting er ikke alltid det samme.

Begrepet «daglig leder» oppleves av enkelte som hentet fra næringslivsspråket og som sådan fremmedgjørende i en kirkevirkelighet. Uansett hvordan og hvor strømlinjeformet ledelse organiseres, er det viktig at nettopp dette mangfoldet ivaretas også i en framtidig kirkeordning.

11 Hvilken rolle bør biskopen ha i en framtidig kirkeordning?

Svar: Vi er enige om at biskopen skal ha tilsynsmyndighet som i dag, selv om vi er uenige om hvorvidt dette forutsetter arbeidsgiveransvar. Tilsynet må omfatte alle sider av kirkas organisasjon.

12 Hvilke virkemidler bør biskopen ha for å kunne ivareta tilsynet på en god måte?

Svar: Det er viktig at biskopen fører tilsyn også med fellesrådet. Som nevnt under spørsmål 9 mener noen medlemmer i våre råd at også kirkevergen må kunne forpliktes arbeidsrettslig og kirkerettslig vis-à-vis biskopen. Det må arbeides med en egen utdanning eller egne kvalifikasjonskrav for lokale kirkesjefer. Spørsmålet om kirkevergen skulle være en vigslet stillingskategori ble nevnt, men dette ble avvist som et ikke særlig realistisk og knapt særlig tjenlig scenario.

13 Hvordan bør utpeking av biskoper skje i en fremtidig kirkeordning?

Svar: Vi mener biskopene bør velges i en ren valgordning. Flertallet ønsker også en åremålsordning.

14 Bør bispedømmerådet opprettholdes som rådsorgan på bispedømmenivå, og hva skal i så fall være bispedømmerådets rolle i kirkestrukturen?

Svar: Både alternativ A og B i Kirkerådets veivalg har sine forsvarere i rådene hos oss. Blant dem som stiller seg bak alt. B – at bispedømmerådets oppgaver overtas av andre – ble det sagt at dette forutsetter i så fall et nytt mellomnivå mellom fellesrådet og kirkerådet. («Man må ha et organ hos biskopen, men dette må være mindre.») Spørsmålet om hvordan Kirkemøtet skal settes sammen dersom dette ikke består av bispedømmerådene ble ikke diskutert.

15 Hvilke oppgaver bør i så fall legges til bispedømmerådet?

Svar: Her er meningene delte. Dersom noe skal tilføres utover dagens oppgaver, kan det som tidligere nevnt diskuteres om kirkevergens arbeidsgiverforhold skal forankres i bispedømmerådet slik at bispedømmerådet også på dette punkt kan opptre på vegne av lokalmenighetenes valgte organer.

16 Bør alle ansatte ha den samme arbeidsgiver og hvilket organ bør dette i så fall være?

Svar: I dette spørsmålet ser vi for oss mange ulike løsninger, jf. svaret til spørsmål 9. Noen vil samle alt på fellesrådsnivå, andre vil samle alt på bispedømmenivå, mens andre vil løfte vigslede tjenestegrupper og eventuelt også kirkevergen til bispedømmenivå og beholde resten på fellesrådsnivå som i dag.

Det er imidlertid viktig for oss at de lokale organer (menighetsrådene) får avgjørende innflytelse ved tilsetninger, uavhengig av tjenestegruppe og tilsetningsnivå. Det står vi samlet om på tvers av annen uenighet.

17 I hvilken grad bør arbeidsgiverfunksjoner fordeles på de ulike organer? (Biskopen regnes i denne sammenheng som et organ).

Svar: Se spørsmål 16 (og 9).

18 I hvilken grad bør det åpnes opp for lokale og regionale variasjoner i organiseringen av arbeidsgiveransvaret?

Svar: Dette kan nok være omtrent som i dagens lovgivning, men man kan utnytte de allerede eksisterende mulighetene bedre.

Det er store regionale forskjeller i Den norske kirke, i byene og på landet. Kanskje kan noe av dette løses ved at det også i praksis åpnes for større rom for lokal variasjon.

19 Hvordan bør man på best mulig måte ivareta særpreget til prestedtjenesten og andre vigslede tjenester?

Svar: Biskopen må kunne utføre tilsyn på personlig/individuell nivå.

20 Har høringsinstansen synspunkter på Kirkemøtets rolle i kirken?

Svar: Meningene om det Kirkemøtet faktisk har gjort og ikke gjort de senere år er like mange som det er rådsmedlemmer tilstede på møtet. Men at kirkedemokratiet er viktig er vi enige om! Og vi ser at det er mange grunner til å være stolte over den kirkelige demokratikultur som Kirkemøtet faktisk representerer.

I forbindelse med årets kirkemøte (2015) har det vært anført i media at Kirkemøtet har svært omstendelig saksbehandlingsprosedyrer. Selv om kvalitetssikring koster tid og krefter, kan kanskje noe effektiviseres noe. Enkelte spørsmål kan i større grad overlates til ekspertgrupper å utrede, eksempelvis bispemøtet. Erfaringene fra liturgireformen med votering over liturgiske ordninger punkt for punkt er ikke udelt positive.

Kirkemøtet bør være kirkens øverste organ som vedtar kirkens konstitusjon og derigjennom gir ulike fullmakter til andre kirkelige organer. Enkelte grunnleggende rammevilkår for Den norske kirke som folkekirke, herunder at soknene er egne rettssubjekter, at kirka skal være tilstede overalt etc. synes nødvendig å forankre i en egen kirkelov for Den norske kirke.

21 Har høringsinstansen synspunkter på hvordan Kirkemøtet skal settes sammen?

Svar: Vi ønsker at Kirkemøtet velges ved direkte valg. Det er viktig med god og tydelig informasjon om kandidatene det velges blant.

22 Har høringsinstansen synspunkter på Bispemøtets oppgaver og rolle i kirkeordningen, herunder forholdet til Kirkemøtet og Kirkerådet?

Svar: Vi er enige om at bispemøtet bør ha en spesiell rolle i læresaker.

23 Har høringsinstansen synspunkter på spørsmålet om ledelse av biskopene?

Svar: Preses bør lede biskopene.

24 Har høringsinstansen synspunkter på Kirkerådets funksjon og sammensetning?

Svar: Nei.

25 Bør ordningen med en egen lærenemnd videreføres, og hvilken funksjon skal en slik nemnd i så fall ha?

Svar: Det kan være aktuelt å reise læresak mot biskop. Da trengs et læreorgan ved siden av bispemøtet.

26 Har høringsinstansen synspunkt på hvordan ansvaret for samisk kirkeliv skal ivaretas i en fremtidig kirkeordning?

27 Har høringsinstansen synspunkt på hvordan ungdomsdemokratiet og Ungdommens kirkemøte skal ivaretas i en fremtidig kirkeordning?

Svar på begge spørsmål: Omtrent som i dag.